

Clerici tanquam inhabiles ad pugnandum redimunt votum ultramarinum, nisi in certis casibus h. d. Abbas Siculus.

De Clericis a vero duximus respondendum, quod cum Clericatus officium eos reddat inhabiles ad pugnandum, nisi vel consilio strenui, vel officio prædicationis instructi, aut Magnatum sint obsequio deputati, aut usque adeo divites fuerint, & potentes, ut in expensis suis aliquos fecum ducere valeant bellatores, magis ab eis expedit redemptionem accipere, quam ad votum illos cogere profectendum, si necessitas exigit, vel utilitas persuadet. Hæc autem de votentibus dicimus, non de his, quibus labor peregrinationis in poenitentia est iunctus.

CAP. X.

Qui vovit religionem ingredi, si voto non completo fiat Episcopus, renunciare debet, & votum implere. Sic communitur summatur.

Idem Innoc. III. (an. 1213.)

Per tuas h nobis literas intimasti, te in Gratianopolitana c Ecclesia suscipiendi habitum regularem votum solenniter emisisse, & postea promississe in manibus Prælati ejusdem Ecclesie, te intra duos menses, postquam ab Apost. sede rediisses, votum, quod emiseras, impleturum. Cumque termino ipso transacto non curasses, quod voveras, adimplere, tandem existens voti transgressor, vocatus fuisti ad regimen Ecclesie Gebennensis: (& infra.) Nos igitur tuæ discretioni consulimus, ut si tuam sanare desideras conscientiam, regimen resignes Ecclesie memoratæ, ac reddas Altissimo vota tua. Quod si capitulum ejusdem Geben. Ecclesie te postmodum canonice duxerit eligendum, electionem recipere poteris de te factam.

CAP. XI.

Prælati etiam professus potest votum ultramarinum emittere, & in suos usus vigesimam proventuum Ecclesie convertere. Honorius III. Haresben. d & Bengad. Præpositis.

(an. 1226.)

Postulastis a nobis, an e vobis professus ordinem regularem, quorum alter cruce signatus est, & reliquis characteribus desiderat insigniri, liceat vigesimam proventuum Ecclesiarum vestrarum deputatam succursui terræ sanctæ deferre vobiscum: (& infra.) Discretioni vestræ taliter respondemus, quod si Ecclesie vestræ per absentiam vestram enormiter non lædantur, & vos utiles fueritis terræ sanctæ, verbo pariter, & exemplo, [quod conscientie vestræ duximus relinquendum] dimissis procuratoribus idoneis in Ecclesiis vestris, potestis, & tenemini votum peregrinationis implere: & sic potest in usus vestros transire vicefima Ecclesiarum vestrarum terræ sanctæ subsidio deputata.

(1 Ut per vos proficiat terræ illius succursui, qui parati estis personas vestras exponere servitio Jesu Christi, præsertim cum multi exemplo emulationis laudabilis provocati ad currendum post vos laudabiliter accingantur: prælati prælium Domini contra gentes. Quia vero liberationi terræ illius totis viribus aspiramus.)

TITULUS XXXV.
DE STATU MONACHORUM, ET
CANONICORUM REGULARIUM.

CAP. I.

Dicæsanus non debet molestare monasteria, præterquam pro causa correctionis: nec eis oblata sibi vendicare.

De materia hujus §. & cur Clericis, & Episcopis pugnare non liceat vid. B. Thom. 2. 2. q. 4. art. 2. b Conc. Trident. sess. 24. tit. de reg. c. 1. c al. Gratianopolitana al. Garopilitana. d Haresberien. & Beragaden. Præpositis. al. Haresberien. & Beragaden. al. Havenens. & Beragabens. e utrum.

Gregorius Archiepiscopo Neap. a [an. 600.]

Heodosius b: (& infra.) Alicui monasterio nec tu, nec Presbyteri tui, præter diligentiam disciplinæ, aliquid molestiæ interaris. Aut si quid illic pro devotiorum devotione accesserit, vobis vendicare æstimetis: cum monachis sibi servientibus debeat proficere, quicquid a fidelibus taliter offerri contingit.

[1 Abbas monasterii S. Martini petitoria nobis insinuatione suggestit, quæ habetur in subditis: in domo quondam Martini ex ejus voluntate decessorem suum Andream Abbatem monasterium, in quo Monachi habitare debeant, construxisse. Et quia id in honorem beati Petri Apostolorum Principis, & S. Archangelii postulat dedicari: dilectionem tuam præsentibus apicibus duximus adhortandam, quatenus ad præd. locum cum postulaverit, ingravanter accedas, veneranda solemnitas dedicationis impendens. Et quoties necesse fuerit, a Presbyteris Ecclesie tue in loco sancto deservientibus celebrentur sacrificia veneranda Missarum, ita ut in eodem.]

CAP. II.

Monachi non debent poni singuli per parochias. Hoc primo. Si pro monachatu aliquid detur, receptus a sacris ordinibus prohibetur: & recipiens ab officio suspenditur. Hoc secundo. Monachus habens peculium sine licentia Abbatis, ab altaris communione removetur: & sic decedens sepultura, & fratrum communione privatur. Hoc tertio. Si pecunia confertur pro habendo aliquod officium in monasterio, dant, & recipiens deponuntur. Hoc quarto. In prioratibus conventualibus per electionem instituti non sunt removendi sine causa rationabili: & de causa rationabili tria ponit exempla: h. d. comprehendendo substantiam.

Ex Concilio Lateranen. c [an. 1179. Romæ.]

Monachi non d pretio recipiantur in monasterio, nec peculium e permittantur habere, nec singuli per villas, & oppida per quascunque parochiales ponantur Ecclesias, sed in majori conventu, aut cum aliquibus fratribus maneat, nec soli inter seculares homines spiritualium hostium consilium expectent, Salomone f dicente: Va g soli? quia cum ceciderit, non est, qui sublevet eum. Si quis autem exactus pro sua redemptione aliquid dederit, ad sacros ordines non ascendat. Is vero, qui eum h accepit, officii suspensione multetur. Qui vero peculium habuerit, nisi ab Abbate fuerit ei pro iuncta administratione permittum, a communione removeatur altaris, & qui in extremis cum peculio inventus fuerit, & digne non poeniterit, nec oblatio pro eo fiat, nec inter fratres accipiat sepulturam: quod etiam de universis religiosis præcipimus observari. Abbas autem, qui diligenter ista non caverit, officii sui iacturam se noverit incursum. Prioratus quoque, seu Obedientie pretii donatione nulli tradantur, alioquin dantes, & accipientes a ministerio fiant Ecclesiastico alieni. Priores autem cum in Ecclesiis conventualibus per electionem Capitulorum suorum canonice fuerint instituti, nisi pro manifesta, & rationabili causa non mutantur, videlicet x si fuerint dilapidatores, si incontinenter vixerint, aut tale aliquid egerint, pro quo amovendi merito videantur, aut si etiam pro necessitate majoris officii de consilio fratrum fuerint transferendi.

CAP.

a Hic in quibusdam recentioribus legitur Gregor. III. in aliis IX. sed recte Contius. Imo primus l. 7. ind. 2. epist. 15. b in aliis Theodorius. Cap. 1. eod. tit. in 1. comp. c Concil. Later. sub Alex. III. c. 10. d Cap. 2. eod. tit. in 1. comp. e id est proprium. Vid. l. cogi. D. ad Trebell. f Eccl. c. 4. g Si. h accipit. i curaverit. in Concilio. x Al. ita: ut videlicet. sed in antiq. & in Conc. ut est impressum. l aliud.

CAP. III.

Monet Cistercienses, ut servent regulam secundum primam institutionem. h. d. primo. Et domus religiosa aggregata Cisterciensibus eorum mores servare tenetur. h. d. secundo.

Alexander III. Abbaribus, & Conventibus Cistere.

Ordinis. (an. 1175. Romæ.)

Recolentes a, qualiter hæc sancta plantatio: (& inf. 1) Dolentes dicimus, quod etsi non ab omnibus, neque in omnibus, a plerisque tamen, & in pluribus ab illa sancta institutione dicitur declinatum: in tantum, ut aliqui ex vobis primæ institutionis obliti, contra ordinis vestri regulam villas, Ecclesias, & altaria possident, fidelitates b & hominia benigne suscipiunt, justitias, & tributarias tenent: [& infra. 2] Ideoque precibus, & monitis exhortamur, quatenus domus illæ, quæ a prima sui origine in ipso ordine sunt fundatæ, constitutis terminis sint contentæ: [& inf. 3] Si enim relictis originalibus ordinis institutis, ad communia volueritis aliorum monasteriorum jura divertere, oportebit vos communi jure censi: quia dignum est, ut qui similem cum aliis vitam suscipiunt, similem sentiant in legibus disciplinam. Cæterum domus illæ, quæ de aliis institutionibus ad vestrum ordinem se transfulerint, vestris omnino se fatagant usibus conformare, & relictis possessionibus, vel etiam commutatis, quas institutio vestra non recipit c, sic se in omnibus religioni vestræ coaptent, ut quemadmodum gaudent in societate ordinis, & habitus identitatem assumptas, sic etiam in paupertate secularium rerum se latentur vestris institutionibus conformatas.

(1 Facta hæc vitæ fructifera, hæc denique vinea Domini Sabaoth sub primis ordinis vestri prioribus pullulavit, & palmites longe lateque producens, ad mortifera pellenda circumquaque venena flores protulit, & odores, pro vigili custodia custodiatis eorum in omnibus adhaerere vestigiis, per quos cooperante Domino in deserto mundi hujus for hujusmodi plantatus est honestatis. His enim paupertatis contenti numeris, optimum ponentes in paupertate principium, totius sufficientie affectu sunt complementum, creare Ecclesia Clavallens. Episcopis, & Prælati acceptis, ac in conspectu regum, & principum fama, & merito gloriosi. Nunc autem quod.)

(2 Et omne studium adhibent, ut termini eorum dilatentur a terris, quorum conversatio in celis debet esse. Leditur hinc ordo penitus, & viciatur, nec est mutatio dextere. Excelsi, sed porius de dextera in sinistram, qui relicto seculo sub paupertatis habitu Deo militare decreverunt, negotiis denovo secularibus implicentur. Inde est, quod & vobis ab aliis, qui foris sunt, contentiones, & litigia suscitentur, & Abbatibus in causis forensibus occupatis, & plurimum in commissis domibus & tepor. ordinis, & dissolutio nascitur charitatis: maxime paupertate charitas plus proficit, & cupiditatis consortium. nisi illa restringatur, hæc revescat.)

(3 Nec velint inordinate ad ea manus extendere, quæ sine laboribus, & periculis multis, & deinde sine crimibus, & magna confusione non poterunt retinere.)

CAP. IV.

Regularis Canonicus, qui non resignavit proprium in morte, non debet in cæmeterio sepeliri: & si de facto sepultus fuit, inde debet exhumari, si sine scandalo fieri potest.

Clemens III. (an. 1190.)

a C. 2. eod. r. in 2. comp. b In uno vetustissimo, fidelitates, hominia, & onera suscipiunt &c. in alio recentiori, ita: fidelitates, & homagia susceperunt &c. c Dicitur, benigne, deest in omnibus, & quid sint hominia explicat Hestienis. c recepit.

Tom. II.

Super quodam Canonico Regulari a, qui in articulo mortis agens, licet a Priore suo communitus, proprium, quod contra regulam latentem habuerat, noluit resignare: & sic diem clausit extremum, & fuit inter alios fratres traditus sepulturæ: [& infra. 1] Inquisitioni tuæ taliter resp. quod ille Canonicus non tantum fuit Christiana sepultura privandus, verum etiam si sine maximo scandalo potuit b fieri, de ipsa projici dignus est Ecclesia. Hæc autem cura forte contigerit, in similibus est agendum.

[1 Nos duxisti necessario requirendos. Quia vero te ignorare non credimus, quid de talibus in regula B. Augustini habeatur statutum, & quod id ipsum in Lateranensi Synodo constet inhibuit manifeste.]

CAP. V.

Canonicus regularis potest præfoci Ecclesie parochiali etiam seculari: sed debet habere socium secum sui ordinis, si commode fieri potest.

Innocentius III. V. Plebano S. Gavini. c

(an. 1213. Roma in Flaminiam.)

Quod d Dei timore præ oculis habeas, ex fructibus tuis colligitur evidenter, cum opera, quæ facis, testimonium perhibeat veritati. Sane quondam desiderans ad frugem melioris vitæ transire, officium Plebani resignans, coram fratribus S. Victoris Bononiens. promissionem de tua conversione fecisti, neque professionem solennem emittens, neque habitum religionis assumens: sed parochiani plebis ejusdem, attendentes te laudabiliter præfuisse, a Florentino Episcopo impetraverunt, ut ministrares ibidem: hoc etiam P. Presbyter Gardin. tunc Apost. sed. Leg. proponitur annuisse, quod iam dicti parochiani a nobis ratum haberi suppliciter e postularunt, præsertim cum de licentia Prioris S. Victoris noscaris hætenus id fecisse. Licet autem in Lateran. Concilio f de Monachis caveatur, ne singuli per villas, & oppida, per quascunque parochiales ponantur Ecclesias &c. quia tamen illud de Canonicis regularibus specialiter non cavetur, qui etsi a sanctorum Monachorum consortio non putentur sejuncti, regulæ tamen inferiunt laxiori, & per antiquos canones etiam Monachi possunt ad Ecclesiarum parochialium regimen in Presbyteris ordinari, ex quo debent prædicationis officium g (quod privilegium est) exercere: si annuendum duximus postulatis, ut exercens Plebani officium, si commode fieri poterit, unum Canonicum regularem tecum habeas ad cautelam, cujus in his, quæ Dei sunt, & regularis observantiæ, tam consortio, quam solatio perfruaris.

CAP. VI.

Primo tractat de vestibus Monachorum. Secundo de abdicatione proprietatis. Tertio de silentio. Quarto de cibis. Quinto de officiis in genere, & in specie.

Idem Abbati, & Conventui Sublacen. h

(an. 1213. Romæ.)

Cum i ad monasterium Sublacen. [& infra.] Firmiter inhibuimus, ne quis de cætero Monachorum lineis camisis uteretur: [& infra. 1] Prohibemus quoque districtè in virtute obedientiæ, sub obtestatione divini iudicii, ne quis Monachorum proprium aliquo modo possideat: sed si quis aliquid habeat proprii, totum in continentia resignet. Si vero post hoc proprietatem aliquam fuerit deprehensus habere, regulari monitione prævia de monasterio expellatur, nec recipiatur ulterius.

a C. 6. eod. tit. in 2. comp. b potuerit, habent vetustiores, quod & series postulat. c Gavini. al. Gravini. d C. 1. eod. tit. in 3. comp. e simpliciter. f Conc. Lat. sub Alex. III. c. 10. g Conc. Trid. sess. 5. de reform. c. 3. & sess. 24. de reform. c. 4. ubi multa valde utilia de prædicationis officio. h al. Abbati Sublacen. i C. 2. eod. t. in 3. comp. Conc. Trid. sess. 25. tit. de reg. 6. 1. & 2.

ulterius, nisi poeniteat secundum monasticam disciplinam. Quod si proprietates apud quemquam inventa fuerint in morte, ipsa cum eo in signum perditionis extra monasterium in sterquilino subterretur, secundum quod beatus Gregorius narrat in dialogo se fecisse. Unde si quicumque alicui fuerit specialiter destinatum, non praesumat illud accipere, sed Abbati, vel Priori, vel Cellario assignetur. In oratorio a vero, refectorio, & dormitorio continuum semper silentium observetur. In claustris quoque certis horis, & locis, secundum antiquam consuetudinem monasterii laudabiliter observata. In refectorio b vero nullus omnino carne vescatur. Nec in quibusdam solennitatibus (sicut aliquando fieri consuevit) conventus exeat cum Abbate paucis ibi relictis, ut extra refectorium edant carnes, cum illis diebus praecipue regularis disciplina sit studiosius observanda. Sed nec extra refectorium, nisi in infirmitorio esum carniarum credant sibi licere. Quamquam ex indulgentia possit Abbas interdum aliquos fratrum, nunc hos, nunc illos (prout necessitas postulerit) advocare, ipsoque secum in camera sua melius & plenius exhibere. Porro debiles, & infirmi, qui minutione indigent, vel aliqua medicina, non solum in cameris, sed omnes in infirmitorio, quae necessaria fuerint sibi tam in carnibus, quam in aliis, recipiant competenter. Quod si quis eorum debilis fuerit, aut etiam delicatus, ut non possit communibus cibis esse contentus: sic ei provideatur sine scandalo aliorum, ut si Abbas, vel Prior voluerit in refectorio misericordiam facere specialem, cibum aliquem competentem non ante illum, sed ante se faciat apportari, de quo ipse illi faciat pitantiam pro sustentatione naturae. Tales autem ad agenda officia monasterii deputentur, qui fideles fuerint c, & discreti. Nec alicui committatur aliqua obedientia perpetuo possidenda, tanquam in sua sibi vita locetur, sed cum oportuerit amoveri, sine contradictione qualibet revocetur. Prior autem praeter ceteris post Abbatem potens sit in opere & sermone, ut exemplo vitae, d verboque doctrinae fratres suos & instruere possit in bono, & a malo etiam revocare: zelum religionis habens secundum conscientiam, ut delinquentes corripiat & castiget, obediens foveat, & confortet. Abbas vero, (cui omnes in omnibus revertenter obediunt) quanto frequentius poterit, sit cum fratribus in conventu, vigilem curam, & diligentem sollicitudinem gerens de omnibus, ut de officio sibi commissio dignam Deo possit reddere rationem. Quod si praevicator ordinis fuerit, aut contemptor, seu negligens aut remissus, pro certo se noverit non solum ab officio deponendum e sed & alio modo secundum regulam castigandum: cum offensa non solum propria, verum etiam aliena de suis manibus requiratur. Nec aestimet f Abbas, quod super habenda proprietate possit cum aliquo Monacho dispensare: quia abdicatio g proprietatis, sicut & custodia castitatis, adeo est annexa regulae monachali, ut contra eam nec summus Pontifex possit licentiam indulgere.

[1 Ad defectum autem hospitalitatis supplendum mixturam unius molendini concessimus, ampliora pro tempore concessuri, ita tamen quod ad necessitatem pauperum sublevandam elemosina de cellario conferatur. Nos autem praefatas Ecclesias, quae Clericis secularibus fuerant in beneficium assignatae, ad usum revocavimus infirmorum, concessionem hospitalis, quae facta fuerat Episcopo Anagnino, irritam decernentes, & statuentes, ne cuiquam ulterius in beneficium concedantur, sed

a In Cod. Barb. in oratorio, necnon refectorio, &c. b dicitur, vero, deest in antiquis. c sint. d al. verbis doctrinae fratres, &c. e vid. l. carceri. & l. milites. ff. de cust. reor. f extrinet. g de hoc articulo vid. B. Thom. 2. 2. q. 88. art. 11. & Turrecemart. in c. de illo clerico. 32. dist. & Ferdinan. Vasq. l. 1. contr. illustrium cap. 25.

infirmitatis disponat de illis Ecclesiis, prout ad necessitates infirmitatis magis noverit expedire.]

CAP. VII.

Primo statuit de Conciliis regularium provincialibus celebrandis singulis trienniis. Secundo moderatur numerum electionum, & personarum venientium. Tertio disponit de instructoribus, & presidentibus Capitulo. Quarto de tempore, quo daretur Capitulum, & quid ibi fieret. Quinto quod observetur, quod ibi fieret. Sexto de capitulo sequenti. Septimo de communi vita ducenda. Octavo de visitatoribus eligendis, & ipsorum officio. Nono extendit ad Canonicos regulares. Decimo providet super discordia visitatorum. Undecimo hortatur dioecesanos ad monasteriorum reformationem. Duodecimo praecipit protervos, & similes compesci ab offensis monasteriorum. Et haec divisio sufficit pro sumario.

Idem in Concilio generali. (an. 1216.)

IN singulis regnis, sive provinciis fiat de triennio in triennium (salvo jure dioecesanorum Pontificum) commune Capitulum Abbatum, atque Priorum, Abbates proprios non habentium, qui non consueverunt tale Capitulum celebrare: ad quod universi conveniant praedictionem canonicam non habentes, apud unum de monasteriis ad hoc aptum. Hoc adhibito moderamine, ut nullus eorum plus, quam sex electiones & octo a personis adducat b. Advocent autem in hujusmodi novitatis primordiis duos Cisterciensium ordinis vicinos Abbates, ad praestandum sibi consilium, & auxilium opportunum, eum sint in hujusmodi Capitulis celebrandis ex longa consuetudine plenius informati: qui absque contradictione duos sibi de ipsis associant, quos viderint expedire: ac ipsi quatuor praesint Capitulo universo, ita quod ex hoc nullus eorum sibi auctoritatem praelationis assumat, unde cum expedierit, provida possit deliberatione mutari. Hujusmodi vero Capitulum aliquot certis diebus continue, juxta morem Cisterciensium ordinis celebretur, in quo diligens habeatur tractatus de reformatione ordinis, & observantia regulari. Et quod statutum fuerit illis quatuor approbantibus, inviolabiliter observetur, omni excusatione, contradictione, & appellatione remotis: proviso nihilominus, ubi sequenti termino debeat Capitulum celebrari. Et qui convenierint, vitam ducant communem, & faciant proportionabiliter simul omnes communes expensas, ita quod si non omnes poterunt in eisdem, saltem plures simul in diversis domibus commorentur. Ordinentur etiam in eodem Capitulo religiosae, ac circumspectae personae, quae singulas Abbatias ejusdem regni, seu provinciae non solum Monachorum, sed etiam Monialium, secundum formam sibi praefixam, vice nostra studeant visitare, corrigentes, & reformantes, quae correctionis, & reformationis officio viderint indigere: ita quod si Rectorem loci cognoverint ab administratione penitus amovendum, denuncient Episcopo proprio, ut illum amovere procuret. Quod si non fecerit, visitatores hoc referant ad Apostolicam sedis examinationem. Hoc ipsum c regulares Canonicos secundum ordinem suum volumus, & praecipimus observare. Si vero in hac novitate quicumque difficultatis emerferit, quod per praedictas personas nequeat expediri, ad Apostolicam sedis iudicium absque scandalo referatur, ceteris irrefragabiliter observatis, quae concordati fuerint deliberatione provisae. Porro dioecesani Episcopi monasteria sibi subiecta ita studeant reformare, ut cum ad ea praedicti visitatores accesserint, plus in illis inveniant, quod commendatione, quam quod correctione sit dignum, attentissime praecaventes, ne

a al. novem, sed in Conciliis, octo, legitur. b De hoc articulo vide quos citavi in c. cum ex officio. sup. de praescript. c in Codice Barb. Hoc ipsum circa regulares, &c.

ne per eos dicta monasteria indebitis oneribus aggraventur: quia sicut volumus a superiorum jura observari, ita inferiores nolumus injurias sustinere. Ad hoc districte praecipimus tam dioecesanis Episcopis, quam personis, quae praerunt Capitulis celebrandis, ut per censuram Eccl. appellat. remota compescant Advocatos, Patronos, Vicedominos, Rectores, & Consules, magnates, & milites, seu quoslibet alios, ne monasteria praesumant offendere in personis, aut rebus: & si forsitan offenderint, eos ad satisfactionem b compellere non omittant, ut liberius, & quietius Deo valeant famulari.

CAP. VIII.

Primo tractat de correctione Monachorum. Secundo de correctione Abbatum. Tertio visitatorum. Quarto de secularibus in monasteriis beneficiatis. Quinto constitutionem extendit ad Moniales. hoc sufficit pro sumario.

Honorius III. Abbatibus, & Monachis in Lombardia,

& Marchia Tervisana constituitis.

EA, quae pro religionis honestate: [& infra. 1] Porro cum visitatores secundum statutum generalis Concilii c ordinati a generali Abbatum Capitulo, processerint ad visitationis officium exequendum, de statu Monachorum, & observantia regularibus diligenter inquirent, & tam in spiritualibus, quam in temporalibus corrigant, & reforment, quae viderint corrigenda: ita tamen quod Monachos delinquentes per Abbatem loci corrigi faciant, eisque injungi poenitentiam salutarem, juxta beati Benedicti regulam, & Apostolica instituta, non secundum normam pravae consuetudinis, quae quasi pro lege in quibusdam Ecclesiis inolevit. Ipsi etiam visitatores Monachos, quos contumaces invenerint & rebelles, juxta modum culpe vice nostra regulari censura percellant absque personarum delectu, non parcendo rebellibus ob suam pertinaciam, vel potentiam amicorum, quin ovem morbidam ejiciant ab ovili, ne inficiat oves sanas. Si vero d Abbatibus in corrigendis, juxta visitatorum mandatum, & regularia instituta, seipsis, seu Monachis inventi fuerint negligentes, proclamentur & corripiantur, & ita puniantur publice in Capitulo generali, quod poena ipsorum sit aliis in exemplum. Quod si Abbas non exemptus, fuerit a visitationibus nimis negligens, & remissus inventus, id loci Dioecesano denunciet sine mora, & per illum detur ei fidelis, & providus coadjutor usque ad Capitulum generale. Si autem dilapidator inventus fuerit, vel alias merito amovendus: per dioecesanum, postquam hoc sibi a visitatoribus denunciatum fuerit, amoveatur absque iudiciorum e strepitu a regimine Abbatiae, ac monasterio provideatur interim administrator idoneus, qui temporalium curam gerat, donec ipsi monasterio fuerit de Abbate provisum. Quod si forsitan Episcopus hoc adimplere noluerit, vel neglexerit visitatores, vel presidentes Capitulo generali, defectum Episcopi Apost. sedi non differant intimare. Haec eadem circa exemptos Abbates fieri praecipimus per visitatores, vel presidentes Capitulo generali: depositione ipsorum sedi Apost. reservata: ita ut Abbate, qui amovendus videbitur, interim per visitatores, vel in Capitulo presidentes, ab administratione suspensus, administrator idoneus monasterio deputetur. Illorum autem ex-

a In Cod. Barb. ita: quia sic volumus superiorum jura servari, ut inferiores nolumus injurias sustinere. In aliis sic: quia sic volumus superiorum jura observari, ut inferiorum nolumus injurias sustinere. b satisfaciendum. c scilicet Lateranensis sub Innoc. III. c. 12. quod est relatum sup. cap. proximo: & statutum, cujus hic meminit, habetur in disordinemur etiam. d Vid. Conc. Trid. sess. 25. de reg. c. 14. e Qualiter haec verba sunt accipienda, vide Clement. saepe contingit. De verbor. signif. & Eymet. in Director. Inquisit. p. 3. q. 53.

cessus, & alia, quae visa fuerint intimanda, Capitulo praesidentes nobis denuncient per fideles nuncios, & prudentes, quibus de communi contributione Abbatum, juxta cujuslibet facultatem sufficienter ministrentur expensae. Sequentes autem visitatores perquirant priorum visitatorum vestigia diligenter, & eorum negligentias, & excessus referant sequenti Capitulo generali, ut juxta culpam publice debitam poenam portent. Idem etiam de Abbatibus praesidentibus generali Capitulo praecipimus observari. Praecipimus quoque a, ut in nullo monasterio ad praebendas recipiant de caetero Abbates, & Monachi Clericos seculares: nec hi, qui jam recepti sunt, locum, vel vocem in Capitulo, dormitorio, vel refectorio, seu claustris sibi vindicare contendant, seu Monachorum coetibus importune se praesumant miscere, sed beneficiis suis contenti, convertentur honeste, opportuna obsequia in monasteriis fideliter impendentes, nihilque ultra in spiritualibus, aut temporalibus exigant in ipsis monasteriis, vel usurpent. Si qui vero talium a visitatoribus inventi fuerint criminosi, per dioecesanum Episcopum b in non exemptis, & per visitatores, vel presidentes generali Capitulo in exemptis beneficiis priventur eisdem. Haec autem omnia etiam in monasteriis, quae non habent Abbates proprios, seu Priores, nec non in monasteriis Monialium, quoad articulos Abbatissae, & Monialibus congruentes, praecipimus observari.

[1 Ac religiosorum salute provide ordinantur, Apostolica sunt munimine roboranda, ut suscipiantur devotius, & diligentius observentur. Cum ergo per dil. fl. Abbatem Montis belli quaedam Capitula nobis fuerint presentata, quae ad castigandam transgressiones multiplices, & excessus, quos in quibusdam coenobitis invenerat, videbantur pro salute, & honestate vestra laudabiliter statuenda: nos ea examinare & corrigi fecimus, & praecipimus, ut inviolabiliter observentur, quae sigillis ven. f. n. Hostien. & Tusculanen. Episcoporum muniri fecimus ad cautelam. Ad hoc volumus, & praecipimus, ut visitatores ad generale Capitulum convocent Abbates, & Priores, non habentes Abbates proprios tam exemptos, quam non exemptos Lombardia, & Marchia, qui non consueverunt hujusmodi Capitulum celebrare, praesidentes vero in ipso Capitulo generali canonico & impedimento sublato, eos, qui contempserint, vel neglexerint convenire: sub cuius contra. & app. ob. per cens. Eccl. compellant, & usque ad satisfactionem condignam relaxent: eadem censura facturi, quae in eodem Capitulo deliberatione provida ordinata fuerint, firmiter observari, reddituri tam ipsi, quam visitatores, & alii juxta cujuslibet ministerium Domino, in cuius conspectu nuda, & aperta sunt omnia, in extremo examine rationem, si omnem sollicitudinem, & diligentiam, quae circa correctionem, & reformationem ordinis, ac visitationem coenobiorum impendenda fuerint, neglexerint adhibere.]

TITULUS XXXVI.
DE RELIGIOSIS DOMIBUS, UT
EPISCOPO C SINT SUBJECTAE.

CAP. I.

Si dubitatur, in cuius dioecesi sic basilica consecranda, ille Episcopus consecrabit, qui prius in illo loco Episcopalia exercebat.

Gregorius Victori Archiepiscopo Neapol. (an. 600.
Roma in Campaniam.)

H h 2

Nunc

a Vide Ludov. Rom. sing. 663. incipit, an simplex capellanus. b Dicitur, Episcopum, deest in antiquis, & in recentioribus magis emendatis. c Episcopis.

Nunc autem ad Basilicam, qua dedicanda est, debet disquiri, cujus civitatis Episcopus, antequam fundaretur, baptizaverit incolas; & ad cujus consignationem sub annua devotione concurrerint. Non enim terminis hæc, aut locis convenit defini: sed ille ad consecrationem vocetur, cui per hunc modum, quem scripsimus, constat debere permitti.

CAP. II.

Nihil juris deperit Episcopo, in cujus diocesi sita est Ecclesia, quam Papa unit Ecclesie alterius diocesis. Et est casus quotidianus.

Idem Agapito Abbati. (an. 600. Roma in Umbriam.) Quia monasterium, quod in fundo Martiano situm est, hostilitate faciente, dicitur desolatum: illud tuo monasterio cum omnibus rebus suis, vel qua ei competunt, actionibus, perspeximus unendum: [& infra.] Ipsum autem monasterium sic tuae nos ordinationi commisisse cognoscas, ut tamen jurisdictionem illic non Episcopus Surrentinus, in cujus civitate monasterium tuum est situm, sed Nucerinus, cujus est diocesis, habeat. Nam sic hujus loci ordinationem disponimus, ut tamen jura sua singulis Episcopis inviolata servemus.

CAP. III.

Episcopo subsunt omnia loca pia, & ad ejus sollicitudinem debent ordinari ad usum destinatum.

Ex decretis Eugenii Papae. d. (an. 655. Romae.)

De Xenodochois, & aliis similibus locis per sollicitudinem Episcoporum, in quorum diocesi existunt, ad eandem utilitates, quibus constituta sunt, ordinentur.

CAP. IV.

Locus auctoritate Episcopi ad usum hospitalitatis deputatus, est religiosus, & ad mundanos usus redire non debet.

Urbanus IV. Ariminensi Episc. (an. 1264. Roma in Umbriam.)

Ad hæc: [& infra.] Inquisitioni tuae taliter respondeamus, quod si locus ad hospitalitatis usum, & pauperum provisionem fuerit [sicut moris est] auctoritate Pontificis destinatus, cum sit religiosus, non debet mundanis usibus deputari, sicut de vestibus, & ligneis vasis, & aliis utensilibus ad cultum religionis per Pontificem deputatis, antiqua consuetudo indubitanter observat, & venerabilium Patrum edocent sanctiones.

(Super eo, quod quaesitum est, utrum hospitalis domus possit in secularem habitum commutari.)

CAP. V.

Locus religiosus debet reformari de religiosis duntaxat, non de secularibus, nisi in defectum religiosorum.

Innocentius III. Constantinopolitano Patriarchæ. (an. 1210.)

Inter quatuor: [& infra.] de monasteriis quoque Graecorum in seculares Canonicos convertendis f. t. Respon. quod, quamdiu monasteria per regulares remanere potuerint ordinata, non sunt ad seculares Clericos transferenda. Sed si regulares defuerint, propter eorum defectum, in eis seculares Clerici poterunt ordinari.

CAP. VI.

Ecclesia sita in diocesi Episcopi tenetur sibi in Episcopaliibus respondere, nisi appareant remissa legitime: & potest Episcopus remittendo Episcopalia censum sibi retinere.

Idem Abbati, & fratrib. Cryptæ ferrate. (an. 1210. in Galliam.)

Constitutus b in presentia nostra Episcopus Alban. i in Ecclesia Castri, quod Pauli dicitur, in qua jus patro-

a Cap. 1. eod. tit. in 1. compil. b In C. Barbatiæ, in cujus est diocesi, &c. c hujusmodi. d Cap. 2. eod. tit. in 1. comp. e Xenodochium Alex. I. prætermisforum interpretatur Hospitalis. vido Trid. Conc. sess. 25. de reform. c. 8. f C. 4. eod. tit. in 1. comp. vid. Archid. in c. nemo, de consecr. dist. 5. & Calderinum conf. 5. & 6. de relig. domib. g C. 1. eod. tit. in 3. comp. h C. 2. eod. tit. in 3. comp. i Albanen. al. Alben.

natus monasterio vestro recognoscebat, a vobis jus Episcopale petebat, quoniam sita erat in diocesi Albanen. & ideo de jure communi ei tenebatur in Episcopaliibus respondere: [& infra.] Verum oconomus vester proposuit ex adverso, quod etsi Ecclesia sita esset in diocesi Albanen. ei tamen non tenebatur in aliquo respondere, cum Dominicus Levitanus a Episcopus, qui fuerat Episcopus Albanen. universas Ecclesias ad vestrum monasterium pertinentes in diocesi ejus sitas, & quicquid juris tam in monasterio vestro, quam in eis habebat, in emphyteusum sub annua octo denariorum usualium pensione monasterio vestro concessit: ita videlicet, ut liceret Abbati, & fratribus a quocunque vellet Episcopo, tam ordinationem Clericorum, quam consecrationem altarium in monasterio ipso, & prædictis Ecclesiis obtinere, in quibus etiam vobis tertiam partem mortuorum indulgit: & C. Papa præd. n. quod ab eo factum fuerat, confirmavit. Verum etsi Ecclesia ipsa fuisset aliquando Ecclesie Albanen. b subjecta, monasterium c vestrum nihilominus legitima se poterat prescriptione tueri, cum per quadraginta annos ipsam pacifice possedisset. Cæterum oconomus Episcopi concessionem Episcopi Lavitani non tenere dicebat, utpote continentem Simoniacam pravitatem: cum enim tertiam partem d mortuorum monasterio concessit, & tam in ordinationibus Clericorum, quam altarium consecrationibus indulgisset ei plenariam libertatem: non est dubium, quin cum spiritualia hæc existant, eo ipso quod super his recompensationem certæ pensionis accepit, commiserit vitium simoniæ: & unde contractus hujusmodi nullam obtinet firmitatem, confirmatio autem Apost. sedis fuerat per subreptionem obtenta, cum in eadem de pensione nulla mentio habeatur: [& infra.] Cum autem nec insolitum sit, nec novum, ut cum Episcopi Ecclesias concesserint piis locis, aliquid sibi reservent in eis nomine pensionis: nos quoque cum libertatis privilegium, vel protectionis præsidium aliquibus Ecclesiis indulgemus, gratis accipiamus censum gratis oblatum, & in literis nostris ad successorum nostrorum memoriam censum exprimamus etiam quantitatem: auditis propositis oconomus monasterii vestri oconomus ejusdem Episcopi Ecclesiam nomine in solutionem pensionis prædictæ, juxta ratam, quæ contingit Ecclesiam prædictam, & restitutionem subtrahæ a quadraginta annis, secundum ratam eandem, per definitivam sententiam condemnamus, & eundem oconomum vestrum ab impetione oconomi ejusdem Episcopi super aliis reddimus absolutum, perpetuum illi silentium imponentes.

(Secundo quoniam in multis privilegiis Rom. Pontificum distinguuntur fines diocesis Alban. inter alias, in quibus Episcopalem jurisdictionem exercet hæc Alban. Ecclesia, auct. Apost. confirmatur.)

CAP. VII.

Episcopus petens Ecclesiam quoad temporalia, & spiritualia, obtinet in spiritualibus, eo ipso, quod probat esse in sua diocesi, si non appareat exempta: sed in temporalibus succumbit, nisi aliter doceat de jure suo: & in hoc ultimo est casus notabilis.

Idem Abbati, & conventui Farben. f [an. 1210. in Latium.]

Cum venerabilis frater noster I. Sabinen. g Episcopus Ecclesiam sancti Angeli de Canceia h cum suis pertinentiis, & possessionibus petisset, asserens eam ad se, tam in spiritualibus, quam in temporalibus pertinere: allega-

a Levitanus. al. Lavican. al. Lucan. sed. in omnib. manuscriptis legitur Lavicanus. b Alben. c Monasterium tamen vestrum. d Diocesis, partem, deest in antiq. & in recentioribus magis emendatis. e Vid. Bart. in l. Titio centum. ff. de condit. & demon. f Farfen. g Cap. 1. eod. tit. in 4. comp. h Cancia, alit. Cantia.

allegavit ante omnia jus commune, quia cum constituta sit in diocesi Sabinen. sub ipsius debebat consistere potestate. In temporalibus quoque ad se dictam Ecclesiam pertinere nitebatur ostendere per publicum instrumentum, in quo continebatur expresse I. Sabinensem Episcopum, H. Farben. a Abbati, & duabus personis post ipsum dictam Ecclesiam cum suis pertinentiis locavisse pro annua quatuor solidorum Papiens. pensione. Sed pars vestra proposuit, instrumento prædicto nullam penitus fidem adhibendam propter superlinearem scripturam, & rasuram b loco suspecto factam, ubi videlicet annotatio temporis recensebatur: [& infra.] Quia igitur nobis constitit Ecclesiam supradictam constitutam in diocesi Sabinen. Episcopale jus in omnibus spiritualibus eidem Episcopo adjudicavimus in eadem, illis tantum exceptis, quæ per authentica scripta ei dignoscuntur esse subtracta. [& infra.] Quia vero instrumentum prædictum, per quod Episcopus Ecclesiam intendebat quoad temporalia vindicare, ad faciendam super hoc fidem invalidum esse cognovimus, utpote propter prædicta de jure suspectum, vos ab impetitione ipsius, quoad temporalia ejusdem Ecclesie duximus absolvendos.

(Fuit insuper ex ipsius Episcopi parte propositum, quod cum ab Ecclesia S. Angeli nomine monasterii vestri multo tempore fuerit certa pensio Ecclesie Sabinen. soluta, manifeste liqueret ad Ecclesiam eandem, a qua locatio facta fuerat, in jure proprietatis pertinere. Ad hoc autem procurator respondebat prædictus, quod etsi quidam testes se vidisse deponent, Ecclesiam S. Angeli pensionem 4. sol. Sabinen. Episcopo persolvuisse, nullum tamen ex hoc monasterio vestro poterat præjudicium generari, cum non appareat pensionem ipsam ex parte monasterii fuisse solutam: & quanquam etiam testes asserant, se vidisse multoties prætaxatam pensionem exsolvi, non tamen ostenditur tanto tempore præstita, quousque ad prescriptionem legitimam porrigatur. Item sicut ad rei proprietatem locatio facta non sufficit, ita nec solutio, nec perceptio pensionis. His igitur, & aliis intellectis.)

CAP. VIII.

Monasterium subjectum est Episcopo, in cujus diocesi situm est, nisi probetur exceptum. h. d. quoad titulum.

Idem. (an. 1210. Roma in Hispaniam.)

Cum dilectus c filius: [& infra.] Quia causa non poterat in nostra presentia terminari, cum nunciis monasterii super procuratione, vel ratihabitione literas non haberet, eam vestro duximus examini committendam, mandantes quatenus si constituerit Abbatem ad sedem Apostolicam, antequam Episcopus in eum suspensionis, vel excommunicationis, & in monasterio interdicti sententias tulerit, legitime appellasse, vel monasterium a jurisdictione Episcopi ejusdem exemptum: eo non obstante, quod Abbas ab eo circumventus præter fratrum suorum assensum ei obedientiam repromisit (cum fraud. & dolus ei patrocinari non debeant) judicetis illas sententias non tenere. Quod si Abbas in exemptionis probatione defecerit, nec legitima se poterit prescriptione tueri: licet probet se ante prædictas sententias appellasse, nihilominus tamen monasterium judicetis Auriem. Ecclesie subiacere, in cujus est diocesi fundatum. d Similiter eo in probatione appellationis deficiente, si vobis constiterit de exemptione, vel legitima prescriptione, tam Abbatem, quam monasterium ab impetitione Episcopi absolvatis.

CAP. IV.

Novam religionem non licet constituere sine auctoritate Rom.

a Farfen. b Vid. Jas. & Dec. in l. fin. C. de edit. div. Hadr. tol. & Alexan. conf. 59. incipit, viso processu in 6. volumine, & Felin. in c. ex literis. de fid. inst. c Cap. 2. eod. tit. in 4. compil. vid. Host. & Henr. Borch. d situm.

Pontificis: nec in diversis monasteriis potest quis esse Abbas, vel Monachus. Sic principaliter summatur, licet plura dicta habeat.

Idem Innoc. III. in Concilio generali. a

NE nimia religionum b diversitas gravem in Ecclesiam Dei confusionem inducat, frimter prohibemus, ne quis de cætero novam c religionem inveniat: sed quicumque ad religionem converti voluerit, unam de approbatis assumat. Similiter qui voluerit religiosam domum de novo fundare, regulam, & institutionem accipiat de approbatis. Illud etiam prohibemus, ne quis in diversis monasteriis locum Monachi habere præsumat, nec unus Abbas pluribus monasteriis præsidere.

TITULUS XXXVII.

DE CAPELLIS MONACHORUM, ET ALIORUM RELIGIOSORUM.

CAP. I.

Ad curam monasterio subjectam non Monachi, sed seculares Clerici præficiuntur, & Episcopis subsunt.

Urbanus III. [an. 1186. Romæ.]

IN Ecclesiis, ubi Monachi habitant, d populus per Monachum non regatur: sed Capellanus, qui populum regat, ab Episcopo per consilium Monachorum instituitur: ita ut eis solius Episcopi arbitrio tam ordinatione ejus, quam depositio, & totius vitæ pendeat conversatio.

CAP. II.

Si Ecclesia non cathedralis vindicat sibi jus in alia Ecclesia, obtinebit solum quoad ea, quæ probavit sibi deberi prescriptione, vel alio legitimo modo. h. d. secundum communem, & verum intellectum.

Innocentius III. Archiepiscopo, & Clericis sanctæ

Cæciliæ. (an. 1208.)

Dilectus e filius M. Syndicus Ecclesie vestræ, ab Economo sancti Laurentii de Piscinula, in scrutinio baptismate, & Capitulis, & similibus subjectionem postulans, possessionum, & petitorium intentabat. Cum enim Ecclesia sancti Laurentii sit in parocchia vestra sita, debet de jure communi Ecclesie vestræ in prædictis omnibus subiacere: quia nec privilegium exemptionis habet, nec prescriptionem pro se poterat allegare, cum illa Ecclesia sanctæ Cæciliæ præscripisset, sicut per testes dicebat legitime comprobatum. Præterea cum coram C. Papa prædecessore nostro super prædictis inter vestram, & prædictam Ecclesiam questio verteretur, M. Presbyter ejusdem Ecclesie fuit sponte confessus f, quod Ecclesia sanctæ Cæciliæ scrutinium, & baptismata debebat. Cumque pars vestra testes, qui se illum diversis temporibus ad Capitulum vocasse, ipsumque venisse assererent, in medium produxisset: eis jurare paratis, prædictus Presbyter se vocatum ivisse ad Capitulum est confessus. Unde prædictus prædecessor noster Ecclesiam vestram Capitulo, quo se conquesta fuerat spoliata, salvo jure proprietatis Ecclesie sancti Laurentii revertire curavit, sicut in ejus literis continetur: per hoc ergo proprietatem, quoad scrutinium, & baptismata, & possessionem quoad Capitulum, vester voluit Syndicus comprobare. Ad hæc g sancti Laurentii Economus ex adverso

a Concil. generale Lateran. sub Innoc. III. c. 13. & C. 3. eod. tit. in 4. comp. b religionis. c Vid. Cavdin. consil. 39. incipit in aliquibus locis. & Felin. in cap. Ecclesia S. Mariæ. sup. de conslit. Cap. 1. eod. tit. in 6. comp. d Cap. 1. eod. tit. in 1. comp. vid. Conc. Trid. sess. 25. tit. de regul. tit. 11. Addegl. & Archidiacon. 16. q. 2. in summa. e Cap. 1. eod. tit. in 3. comp. vid. Henric. Borch. hoc ipso cap. f Vid. leg. 1. C. de conslit. Bart. in l. certum. §. sed ante ipsos. ff. eod. g Ad hoc.